

การเผยแผ่สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ.
(วิริยงค์ สิรินธโร)

Sammasamadhi Dissemination: VIRIYANG Buddhist Psychology
of High Holiness Somdetphrananavajirodom
(Luangphor Viriyang Sirindharo)

Received: September 18, 2025

Revised: December 11, 2025

Accepted: December 16, 2025

ศรัณภัสร์ วรกัมพลรัตน์¹ และ มั่น เสือสูงเนิน²

Saranbhasara Varakamponratana¹ and Man Suesungnoen³

(gaihakumindfulness@gmail.com)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบจากหลักการและวิธีการเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้า อันเป็นรากฐานของแนวคิดการเผยแผ่สมาธิพุทธจิตวิทยาวิถี 2. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการ กลไกการขับเคลื่อน และปัจจัยความสำเร็จในการขยายผลการเผยแผ่สัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) และ 3. เพื่อนำเสนอแบบจำลองการเผยแผ่สัมมาสมาธิตามแนวทางดังกล่าวในบริบทสังคมร่วมสมัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพขั้นสูง โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบจากหลักการและวิธีการเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นรากฐานของแนวคิดการเผยแผ่สมาธิพุทธจิตวิทยาวิถี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ฐานรากทางพุทธจิตวิทยาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โดยมีพระสัทธรรม 3 คือ ปรีชาปฏิบัติ และปฏิเวธ ซึ่งเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ การฝึกฝน และผลลัพธ์ทางจิตใจอย่างเป็นองค์รวม 2) วิธีการเผยแผ่ที่ประกอบด้วยผู้เผยแผ่ซึ่งมีความน่าเชื่อถือควบคู่กับเมตตาธรรม หลักสูตรที่บูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และ

¹ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Ph.D. (Buddhist Psychology), Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

องค์กรที่มีการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจเพื่อการขยายผล และ 3) ผลลัพธ์ของการเผยแผ่ที่นำไปสู่ปัญญาจากสมาธิ เมตตาจากจิตที่ตั้งมั่น และสันติสุขอันเป็นเป้าหมายสูงสุดทั้งในเชิงโลกียะและโลกุตตระ 2. กระบวนการ กลไกการขับเคลื่อนและปัจจัยความสำเร็จของการเผยแผ่สัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) เป็นการเผยแผ่เชิงพุทธจิตวิทยาวิถีที่มีองค์ประกอบ กระบวนการ และกลยุทธ์ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นพลวัตและต่อเนื่อง สามารถผสานหลักธรรมเข้ากับศาสตร์การจัดการและการสื่อสารสมัยใหม่ได้อย่างเหมาะสม 3. แบบจำลองการเผยแผ่สัมมาสมาธิในบริบทสังคมปัจจุบัน ในลักษณะนวัตกรรมเชิงระบบ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การแปลงองค์ความรู้ที่ซับซ้อนให้เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างชัดเจน การจัด การเรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างแนบแน่น การสร้างทุนทางจิตใจและทุนทางสังคมซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ตรวจสอบได้ และการเผยแผ่เชิงกลยุทธ์ที่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสังคมโลกาภิวัตน์ อันนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ : สมเด็จพระญาณวชิโรดม, การเผยแผ่, สัมมาสมาธิ, พุทธจิตวิทยา

Abstract

This study aimed to: 1. examine the core components derived from the Buddha's principles and methods of Dhamma propagation that constitute the foundational framework of the Buddhist psychological meditation dissemination approach; 2. analyze and synthesize the processes, driving mechanisms, and success factors underlying the expansion of Right Concentration (Sammā Samādhi) dissemination following the approach of Somdet Phra Nāṇavajjīrodom, Ph.D. (Venerable Viriyang Sirintharo); and 3. propose a dissemination model of Right Concentration grounded in this approach within the context of contemporary society. This research employed an advanced qualitative research design, utilizing documentary research, in-depth interviews, focus group discussions, and expert seminars to systematically analyze and synthesize data.

The findings revealed that: 1. the components derived from the Buddha's principles and methods of Dhamma propagation, which serve as the foundation of the Buddhist psychological meditation dissemination approach, comprise three key elements: (a) a Buddhist psychological foundation rooted in

the Tripiṭaka, particularly the Threefold Dhamma Pariyatti (learning), Paṭipatti (practice), and Paṭivedha (realization) which integratively link learning processes, practice, and psychological outcomes; (b) a dissemination pathway characterized by credible and compassionate disseminators, curricula integrating theory and practice, and organizational structures employing decentralized management conducive to scalable expansion; and (c) dissemination outcomes leading to wisdom arising from concentration, compassion grounded in a stable mind, and peace as the ultimate goal in both mundane and supramundane dimensions. 2. The processes, driving mechanisms, and success factors of Right Concentration dissemination following the approach of Somdet Phra Nāṇavajīrodom, Ph.D., represent a Buddhist psychological pathway-based dissemination characterized by dynamically interconnected components, processes, and strategies, effectively integrating Dhamma principles with modern management and communication sciences. 3. The proposed model of Right Concentration dissemination in the contemporary social context constitutes a systemic innovation comprising four essential elements: transforming complex bodies of knowledge into clearly structured curricula, implementing integrated learning that closely links theory and practice, cultivating measurable forms of mental capital and social capital as outcomes, and employing strategic dissemination adaptable to diverse contexts and societal needs in a globalized world, thereby contributing to the sustainable success of Buddhist propagation in the present era.

Keywords: High Holiness Somdetphrananavajirodom, Dissemination, Sammasamadhi, Buddhist Psychology

บทนำ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบรรจุพระสัมมาสัมโพธิญาณด้วยการบำเพ็ญสมาธิภาวนา และทรงค้นพบความรู้เกี่ยวกับจิตซึ่งเป็นสัจธรรมที่อยู่ภายในซึ่งมีมานานกว่า 2,613 ปี (ปัจจุบัน พ.ศ. 2568) พร้อมทั้งค้นพบวิธีพัฒนาจิตเพื่อการหลุดพ้นจากวัฏสงสารต่อมาภายหลังพระมหาบุรพจารย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตตมหาเถระได้ฟื้นฟูการปฏิบัติธรรมจนเกิดการตื่นตัวและพิสูจน์ให้เห็นว่าคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธองค์ แม้ในปัจจุบันก็ยังคงให้ผลลัพธ์ที่แท้จริง ในส่วนของ สมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) ศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต ได้รับการอบรมอย่างเข้มข้นทั้งภาคทฤษฎี การปฏิบัติและการธุดงค์ (วีระดนัย,

2567) จนเกิดความรู้จริงที่ตรงตามพุทธธรรม ท่านบันทึกคำสอนและหลักการที่ได้รับการรับรองจากพระมหาบุรพจารย์หลวงปู่มั่น เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรครูสมาธิ (พระสมุห์โพโรจน์ โอบาโส, 2568) ท่านใช้กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ประยุกต์เข้ากับยุคสมัย โดยอธิบายว่าการปฏิบัติสมาธิตามหลักสูตรนี้เป็นธรรมาภีวัตน์ที่น่าผลทางใจมาสู่ผู้ปฏิบัติได้ในเวลาอันสั้นเมื่อเทียบกับโลกาภีวัตน์ หลักสูตรสมาธิไฮเทคนี้มีระบบการเรียนการสอนที่เป็นนวัตกรรมและเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสร้างผลทางใจที่ประจักษ์แก่ผู้ปฏิบัติภายในหกเดือนและได้รับการยอมรับในหลายประเทศ มีการขยายงานมากกว่าสามร้อยสาขาทั่วประเทศไทยและยังขยายงานไปยังประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย (พระราชปัญญาวชิโรดม, 2567) อันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของการเผยแผ่สมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร)

อย่างไรก็ตาม การเผยแผ่สมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) อย่างเป็นระบบยังไม่เคยได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้งและเป็นทางการและไม่มีปัญหาใดที่เป็นจุดให้ทำการวิจัย ผู้วิจัยทำเพื่อเป็นอาจารย์บูชา จึงสนใจที่จะศึกษาถึง องค์ประกอบ กระบวนการ กลยุทธ์และปัจจัยความสำเร็จ ของแนวทางการเผยแผ่ที่เป็นนวัตกรรมนี้อย่างเป็นระบบ เพื่อสืบสานและรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิมอันเป็นมรดกทางปัญญาที่สำคัญ ก่อนที่ข้อมูลปฐมภูมิอาจสูญหายหรือถูกตีความคลาดเคลื่อน การศึกษานี้จะสร้างคุณูปการแก่แวดวงวิชาการและสาธารณชน โดยเป็นหลักฐานสำคัญในอนาคตสำหรับการต่อยอดงานวิจัยด้านพุทธจิตวิทยาและการปฏิบัติธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบจากหลักการและวิธีการเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้าที่เป็นรากฐานของแนวคิดการเผยแผ่สมาธิพุทธจิตวิทยาวิถี
2. เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ กระบวนการ กลไกการขับเคลื่อนและปัจจัยความสำเร็จในการขยายผลของการเผยแผ่สมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร)
3. เพื่อนำเสนอแบบจำลองของการเผยแผ่สมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) ในบริบทสังคมปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

รวมถึงการประชุมสัมมนาในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อนำเสนอระบบการเผยแพร่สัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร)

1. การวิจัยเอกสาร (Document Research) ในขั้นตอนแรกของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ เช่น พระไตรปิฎก คัมภีร์อภิมมสังคณี พระสูตรตันตปิฎก หลักพุทธธรรม หนังสือเรียน เสียงบันทึกคำบรรยาย เอกสารประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรสมาธิ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลออนไลน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งในและต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้ใช้การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดย 1) การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแพร่พระสัทธรรมและสัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) 2) นำมาอธิบายหลักพุทธธรรมและพุทธจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการเผยแพร่พระสัทธรรมผ่านสัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) 3) สกัดองค์ประกอบของการเผยแพร่สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) 4) ดำเนินการสรุปแนวคิดการวิจัยฉบับร่าง พร้อมบูรณาการเข้ากับหลักพุทธธรรมและหลักพุทธจิตวิทยา

ทำการวิเคราะห์โดยตารางวิเคราะห์เหตุผลเชิงตรรกะ เพื่อเข้าใจแนวคิดพุทธจิตวิทยาในพระไตรปิฎกและวิเคราะห์องค์ประกอบของการเผยแพร่สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) ที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยฉบับร่าง นำข้อมูลไปออกแบบสร้างเครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เข้าใจนิยาม คำสอนและการทำงานของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและการสุ่มแบบลูกโซ่ ประกอบด้วย ผู้มีความรู้เข้าถึงหลักธรรม เกียรติธรรมและคำสอนของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) พระธรรมทูตสายต่างประเทศและบุคคลตัวอย่างผู้มีความรู้ประสบการณ์ด้านงานเผยแพร่ รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 27 คน

เป็นการรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากแบบสัมภาษณ์ซึ่งสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการวิจัยเอกสาร ซึ่งผ่านการปรับปรุงและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้ว โดยการตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยได้ค่า 1.0 และการหาค่าดัชนีความตรงเชิงโครงสร้างเพื่อยืนยันความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาการวิจัยทั้งฉบับในด้านวิธีการเผยแพร่ สัมมาสมาธิและพุทธจิตวิทยา ได้ค่า 0.97 จากนั้น ทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคสามเส้า ผลที่ได้นำมาใช้ในการค้นหาคำตอบของกรอบแนวคิดการวิจัยฉบับร่างที่สร้างจากการวิจัยเอกสาร พัฒนารอบแนวคิดการวิจัยให้สมบูรณ์

ยิ่งขึ้นและกำหนดนิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย นำข้อมูลไปสร้างคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจงานของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) หรือมีความเข้าใจงานการเผยแผ่เพื่อสันติสุข เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยคำถามที่สังเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาเป็นแนวทางในการทำสนทนากลุ่ม ซึ่งผ่านการปรับปรุงและตรวจสอบเพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือโดยการตรวจสอบความตรงเชิงพินิจดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ค่า 0.94 และการหาค่าดัชนีความตรงเชิงโครงสร้างเพื่อยืนยันความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาการวิจัยทั้งฉบับในด้านวิธีการเผยแผ่ สัมมาสมาธิและพุทธจิตวิทยา ได้ค่า 1.0

ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประเด็น เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ สังเคราะห์กระบวนการของการเผยแผ่สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) โดยจัดกลุ่มข้อมูลที่สนใจตามสาระของข้อมูลเป็นประเด็นหลักประเด็นรองซึ่งเชื่อมต่อกันเป็นโครงสร้างหรือระบบ ทำให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นจนสามารถค้นพบความรู้ใหม่ได้ นำข้อมูลไปสร้างเครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

4. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Connoisseurship) ในขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยได้จัดสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพิเศษจำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจงานของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) หรือมีความเข้าใจงานการเผยแผ่เพื่อสันติสุข เพื่อยืนยันองค์ความรู้ด้วยเครื่องมือที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อประเมินข้อสรุปที่ได้ เรื่องความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ พร้อมทั้งนำเสนอองค์ความรู้และข้อค้นพบใหม่ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประเด็น นำไปสังเคราะห์เป็นข้อสรุปรวม เพื่อยืนยันข้อค้นพบเป็นครั้งสุดท้าย นำเสนอองค์ความรู้ใหม่และสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย เรื่องความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล โดยขอความยินยอมและได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลก่อนทำการเก็บข้อมูลวิจัย พร้อมทั้ง

รับรองว่าจะเก็บรักษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะสรุปภาพรวมเท่านั้น ซึ่งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเห็นว่า ข้อเสนอการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ สมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอได้ จึงออกใบรับรองที่ ว.263/2567 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2567

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเผยแผ่สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วริยงค์ สิรินโร) เป็นระบบบูรณาการที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นลำดับขั้น ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ซึ่งสัมพันธ์กันในลักษณะที่ฐานรากทางพุทธธรรมนำไปสู่กระบวนการเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ส่วนที่ 1 คือ ฐานราก ซึ่งประกอบด้วย พุทธจิตวิทยาในพระไตรปิฎกเป็นองค์ความรู้หลักไตรสิกขาเป็นเครื่องมือสำคัญและพระสัทธรรม 3 (ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ) ที่เชื่อมโยงการศึกษา การฝึกฝน และผลลัพธ์เข้าไว้ด้วยกันอย่างไม่ขาดตอน ส่วนที่ 2 คือ วิธีการเผยแผ่ อันเป็นหัวใจสำคัญที่นำพาฐานรากไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิต โดยมีองค์ประกอบคือ ผู้เผยแผ่ซึ่งผสมผสานความน่าเชื่อถือกับความเมตตา หลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติและมีเทคนิคที่เรียกว่าสมาธิไฮเทคและองค์กรที่มีการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ ส่วนที่ 3 คือ ผลลัพธ์ (ปฏิเวธ) ซึ่งประกอบด้วยปัญญาที่เกิดขึ้นจากสมาธิ เมตตาเป็นผลจากจิตที่สงบและสันติสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดทั้งทางโลกและทางธรรม จนนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน ซึ่งสรุปได้ว่าระบบนี้มี ผู้สอน (ฆราวาส) หลักสูตร (เครื่องมือที่เข้าใจง่าย) ผู้เรียน (บุคคลทั่วไปที่สามารถปฏิบัติได้) และวัตถุประสงค์ (สร้างสันติสุขให้แก่โลก) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเผยแผ่สัมมาสมาธิแบบพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วริยงค์ สิรินโร) เป็นการบูรณาการที่มีองค์ประกอบ กระบวนการ กลยุทธ์และปัจจัยความสำเร็จที่ชัดเจน ซึ่งทำงานสัมพันธ์กันอย่างเป็นพลวัตและต่อเนื่อง มีต้นแบบมาจากหลักการและวิธีการเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้า ผสมผสานเข้ากับศาสตร์การจัดการและการสื่อสารสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย ผู้เผยแผ่ หลักสูตร ผู้เรียนและวัตถุประสงค์ของการเผยแผ่ 2) กระบวนการของระบบแบ่งเป็น การออกแบบหลักสูตรและการสร้างแรงจูงใจ ระบบการจัดการที่เป็นมาตรฐาน กลไกขับเคลื่อนที่สร้างการเติบโต ผลผลิต

โดยตรงและผลลัพธ์ที่ยั่งยืน 3) กลไกของระบบเกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันขององค์ประกอบต่างๆ ในระบบ ดังนี้ (1) การสร้างแรงจูงใจด้วยสมาธิเทศที่ปฏิบัติง่ายให้ผลในเวลาอันสั้น (2) การออกแบบหลักสูตรที่มีโครงสร้างชัดเจนและมีมาตรฐาน (3) การใช้ภาษาที่เรียบง่ายทำให้หลักสูตรที่ซับซ้อนสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้สำหรับคนทุกกลุ่ม (4) การสร้างระบบการสอนที่มีแบบแผนชัดเจนและมีการจัดการที่เป็นมาตรฐาน (5) การสร้างวงจรจิตอาสาเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้ระบบขยายตัวอย่างยั่งยืน (6) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเข้ากับยุคสมัยใช้คำสอนมีความร่วมสมัยและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คน 4) ปัจจัยความสำเร็จคือสิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อผลลัพธ์ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือและบุคลิกของผู้เผยแพร่ (สมเด็จพระญาณวชิโรดม) ผลลัพธ์จากการปฏิบัติที่จับต้องได้จริง การรวมตัวกันของผู้ปฏิบัติกลายเป็นเครือข่ายทางสังคมที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ความเป็นสากลของคำสอนเรื่องจิตทำให้สามารถเข้าถึงผู้คนได้ทั่วโลก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเผยแพร่สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) เป็นนวัตกรรมเชิงระบบที่สร้างความสำเร็จอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การแปลงองค์ความรู้ที่ซับซ้อนให้เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างชัดเจน นวัตกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างแนบแน่น การสร้างทุนด้านจิตใจและสังคมซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้และการเผยแพร่เชิงกลยุทธ์เพื่อการเข้าถึงที่ปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของคนยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งทั้งหมดนี้ สัมพันธ์กันในลักษณะที่การแปลงความรู้เป็นจุดเริ่มต้นของระบบ โดยอาศัยการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเปลี่ยนความรู้เชิงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์คือการสร้างทุนด้านจิตใจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยระบบทั้งหมดนี้ถูกขับเคลื่อนและขยายผลอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้กลยุทธ์ที่เข้าถึงผู้คนได้ในวงกว้าง ทำให้การปฏิบัติสมาธิกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและนำไปสู่การเป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์วิถีการใหม่เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติสมาธิในอนาคต คำสอนของท่านจึงเป็นอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ คือ คำสอนเป็นจริง สอนให้เป็นจริงนำไปปฏิบัติได้ผลสมจริงเป็นอัจฉริยะ ซึ่งเป็นปาฏิหาริย์เดียวที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าเป็นเยี่ยม สำหรับปาฏิหาริย์อื่นทรงไม่สนับสนุนเพราะไม่ทำให้พ้นทุกข์ สมาธิเทศนับเป็นนวัตกรรมการทำสมาธิสมัยใหม่ที่สมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) คิดค้นและเผยแพร่เพื่อการพัฒนาจิตใจและสังคมแห่งสันติภาพได้จนเป็นที่ประจักษ์และยอมรับทั่วโลก เพราะทำให้เกิดพุทธปัญญา คือ สุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟังจินตามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการคิดและภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติ

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อสรุปมาจัดกลุ่มข้อมูลเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1. ฐานรากและแหล่งที่มาจากองค์ความรู้และพลังปัญญาที่ถ่ายทอดมาจากพระอาจารย์สองรูป คือ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต และพระอาจารย์กรมมา จิรปุญโญ สู่สมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วริยงค์ สิรินธโร) 2. กลไกการขับเคลื่อน เริ่มจากการพลิกกระบวนทัศน์การสอนสมาธิจากเรื่องลึกลับในป่าสู่สมาธิไฮเทคที่เป็นวิทยาศาสตร์และเข้าถึงง่ายทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถทำได้อย่างถูกต้องและพิสูจน์ได้ มีการบูรณาการระหว่างฆราวาสที่มีพลังขับเคลื่อนและพระสงฆ์ซึ่งเป็นรากฐานทางศาสนาทำให้เป็นการเผยแผ่ที่มั่นคง ก่อให้เกิดสมดุลระหว่างความคล่องตัวและความน่าเชื่อถือ ขยายองค์ความรู้จากความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ก่อตั้ง สู่การเป็นสถาบันที่มีระบบและหลักสูตรมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก ขับเคลื่อนโดยระบบที่มีชีวิตของเครือข่ายจิตอาสา สามารถปรับตัวเข้ากับบริบททางสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทำให้องค์กรอยู่รอดและเติบโตได้อย่างยั่งยืนในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้ปฏิบัติสัมผัสผลลัพธ์ที่เป็นวิทยาศาสตร์สามารถยืนยันได้ โดยนำเสนอสมาธิในฐานะของกลางที่ไร้ข้อจำกัดทางวัฒนธรรมและศาสนาจึงข้ามพ้นกำแพงความเชื่อและเข้าถึงผู้คนได้ทั่วโลกอย่างแท้จริง ถือเป็นเส้นทางสู่สันติภาพโลกอย่างยั่งยืน 3. ผลลัพธ์และการขยายผลสู่เป้าหมายสูงสุด จากผลลัพธ์ระดับบุคคลที่เป็นโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน ทำให้มีการขยายผลเป็นเครือข่ายจิตอาสาที่มีพลัง พร้อมสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติธรรมและการพัฒนาจิตใจอย่างต่อเนื่องเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมและเกื้อหนุนผู้ปฏิบัติให้เดินทางบนเส้นทางสู่เป้าหมายสูงสุด คือ นิพพานได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ 4. กลไกสำคัญและปัจจัยความสำเร็จ มีการปรับตัวและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถพิสูจน์ผลลัพธ์ของการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ทำให้สมาธิกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและนำไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้จริง ผู้ปฏิบัติได้สัมผัสถึงความมหัศจรรย์ของสมาธิด้วยตนเอง เกิดความเข้าใจอย่างแตกฉานและแบ่งปันประสบการณ์ทำให้เกิดการสืบทอดงานและองค์ความรู้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งในมิติแนวตั้ง (ขยายสู่คนในทุกช่วงวัย) และแนวนอน (ครอบคลุมผู้คนทุกความเชื่อ ศาสนา และอาชีพ) มีการใช้กลยุทธ์ที่เฉียบคมโดยนำเสนอสมาธิในฐานะวิทยาศาสตร์และการพัฒนาจิตใจ

ผลการวิจัยทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและคุณลักษณะของการเผยแผ่สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วริยงค์ สิรินธโร) ในฐานะที่เป็นระบบนิเวศนวัตกรรมที่บูรณาการเพื่อความยั่งยืน โดยแบ่งสาระสำคัญเป็น 3 ประการเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ 1) ฐานรากทางปัญญาและเครื่องมือ ระบบถูกวางบนรากฐานของพุทธจิตวิทยาในพระไตรปิฎก โดยมีไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เป็นเครื่องมือหลักและพระสัทธรรม 3 (ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ) เป็นกลไกเชื่อมโยงที่ทำให้การศึกษา การฝึกฝนและผลลัพธ์เป็นไปอย่างไม่ขาดตอน 2) กลไกขับเคลื่อน มีหัวใจสำคัญคือ วิธีการเผยแผ่

ที่ผสมผสานความน่าเชื่อถือกับความเมตตาของผู้เผยแผ่เข้ากับหลักสูตรครุสมานิติที่เป็นนวัตกรรม (สมาธิไฮเทค) ซึ่งแปลงความรู้ซับซ้อนให้เป็นวิธีการปฏิบัติที่ง่ายและเป็นวิทยาศาสตร์ มีการขับเคลื่อนด้วยระบบจิตอาสาที่เป็นผลผลิตหลักและการบริหารงานแบบกระจายอำนาจที่ได้มาตรฐานสากล 3) ผลลัพธ์สูงสุดและยั่งยืน ผลลัพธ์ไม่ได้หยุดเพียงแค่ปัญญาและเมตตาในระดับบุคคลเท่านั้น แต่ก่อให้เกิดทุนด้านจิตใจและสังคมในรูปแบบของจิตอาสา และมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดคือ สันติสุขของโลกและนิพพาน ซึ่งสอดคล้องกับอนุศาสนีย์ปาฏิหาริย์ (คำสอนที่ให้ผลจริง)

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ระบุว่า "สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถี" เป็นระบบบูรณาการที่มีฐานรากคือ พุทธจิตวิทยาและไตรสิกขา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสารภี (2566) ที่สรุปว่า ฐานรากของระบบประกอบด้วย พุทธจิตวิทยาเป็นองค์ความรู้หลัก ไตรสิกขาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนามนุษย์และยืนยันวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์เรื่องความสุขตนเองในเบื้องต้น ประโยชน์ต่อสุขสังคม มนุษยชาติในท่ามกลางและประโยชน์แห่งการหลุดพ้นจากวัฏสงสารในที่สุด วิธีการเข้าถึงประโยชน์ในลำดับขั้นต่าง ๆ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ปริยัติ (การศึกษาหลักพุทธธรรม) ปฏิบัติ (ฝึกฝนด้วยตนเองอย่างถูกต้องตามหลักพุทธธรรม) ปฏิเวธ (เป็นผลเฉพาะบุคคลที่ได้รับจากการปฏิบัติตามสมควรแก่การปฏิบัติ)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่วิเคราะห์ กระบวนการ กลไกการขับเคลื่อน และ ปัจจัยความสำเร็จ ของระบบสัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถี มีความสอดคล้องอย่างมากกับงานวิจัยเรื่อง สุทธิลักษณ์ (2560) และ ญานาน (2565) ซึ่งยืนยันว่า ความสำเร็จเกิดจากการผสมผสานสมาธิไฮเทคเข้ากับการจัดการที่เป็นมาตรฐาน ระบบการเผยแผ่สมาธิไฮเทคเป็นกลไกหลักในการสร้างแรงจูงใจโดยให้ผลลัพธ์ที่จับต้องได้และรวดเร็ว และใช้วงจรจิตอาสาเป็นกลยุทธการขยายผลที่ยั่งยืน (วรณ, 2554) อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างที่สำคัญคือการเน้นย้ำกลไกเชิงพลังงานโดย กรรณก (2564) ระบุว่า สมาธิไฮเทคเป็นวิธีการที่มุ่งสะสมพลังจิตซึ่งเป็นสมรรถนะของใจที่เหนือกว่าการแค่ความสงบทั่วไป นอกจากนี้ การสอบภาคสนาม (วรรณพร, 2566) เป็นการแสดงถึงการควบคุมคุณภาพที่เข้มงวด ทำให้ระบบนี้เป็นนวัตกรรมเชิงกลไกในการสร้างทุนทางสังคมที่น่าเชื่อถือ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ยืนยันว่า สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีเป็นนวัตกรรมเชิงระบบที่สร้างความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบ 4 ประการเป็นแกนหลัก ความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญานาน (2565) และงานวิจัยของ สุทธิลักษณ์ (2560) ที่ต่างยืนยันว่า สมาธิไฮเทคเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและมีโครงสร้างที่เป็นมาตรฐานครบถ้วน (ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ) ความเหมือนคือระบบนี้ประสบความสำเร็จในการแปลงองค์ความรู้ที่ซับซ้อน

ของบูรพาจารย์ (พระครูปลัดสังวาลย์ เทวโสโร, 2563) สู่หลักสูตรมาตรฐานและการสร้างทุนด้านจิตใจและสังคม (กุลนิษฐ์, 2567) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้จริง อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างเชิงนัยยะ คือ ผลวิจัยข้อ 3 ยกย่องสถานะของวิธีการสุนุศาสนียปาฏิหาริย์และเน้นย้ำว่านวัตกรรมนี้ คือ การพลิกกระบวนทัศน์ จากเรื่องลึกลับในปาฐุสมาธิไฮเทคที่เป็นวิทยาศาสตร์และเข้าถึงง่าย ซึ่งเป็นการผนวกความชอบธรรมทางศาสนาเข้ากับการพิสูจน์ผลลัพธ์ด้วยตนเอง และใช้เป็นกลยุทธ์ที่เฉียบคม เพื่อข้ามกำแพงความเชื่อและเข้าถึงผู้คนได้ทั่วโลกอย่างยั่งยืนในยุคโลกาภิวัตน์

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยทำการปรับปรุงแก้ไขสรุปผลที่ได้จากการวิจัยตามเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Connoisseurship) ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแล้ว จึงได้องค์ความรู้จากการวิจัยซึ่งนำเสนอเป็นระบบนิเวศนวัตกรรมการเผยแผ่สัมมาสมาธิ VIRIYANG Buddhist Psychology พุทธจิตวิทยาวิถีความรู้สู่ปัญญาที่ยั่งยืน ที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการเผยแผ่สัมมาสมาธิพุทธจิตวิทยาวิถีตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) ที่มีฐานรากจากพุทธธรรมสู่เป้าหมายคือสันติสุขของโลก ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันเป็นระบบองค์รวม เริ่มจากคุณธรรมเป็นฐานราก ผ่านการสร้างนวัตกรรมที่สร้างความเชื่อมโยงซึ่งนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ชัดเจน มีการวางโครงสร้างที่ดีอย่างเป็นธรรมชาติ อันทำให้เกิดการเติบโตและผลที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลเชิงคุณภาพเข้ากับแนวคิดของ V-I-R-I-Y-A-N-G ซึ่งมีพลวัต (Dynamics) และกลไกการทำงานของระบบที่ทำให้การเผยแผ่สัมมาสมาธิมีความยั่งยืนและขยายผลได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจำแนกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. ฐานรากและแหล่งที่มา (Foundation and Provenance) : การเผยแผ่สัมมาสมาธิมีฐานรากที่แข็งแกร่งและลึกซึ้งในพระพุทธานุสาสายปฏิบัติจากพระอาจารย์ใหญ่ 2 องค์ คือ พระมหาบูรพาจารย์หลวงปู่มั่น ภูริทัตตมหาเถระและพระอาจารย์กงมา จิรปุญโญ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาขององค์ความรู้และพลังปัญญา (V-Value & Virtue) ที่ส่งต่อมายังสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินธโร) จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและคุณค่าทางปัญญาของหลักสูตร

2. กลไกการขับเคลื่อน (Driving Mechanisms) : วัฏจักรการเผยแผ่ที่แสดงในวงกลมเป็นหัวใจของระบบการเผยแผ่สัมมาสมาธิ ประกอบด้วยกลไกสำคัญ 3 ส่วน คือ การออกแบบหลักสูตร (I-Innovation) การจัดการเรียนรู้ (I-Integration) และการเรียนรู้เชิงประจักษ์ (R-Relevance) เป็นการแสดงให้เห็นว่าระบบไม่ได้ยึดติดกับวิธีการเดิม แต่มีการ

ปรับตัวและพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อบริบททางสังคมและเทคโนโลยี (A-Architecture and Adaptability) การที่แผนภาพแสดงการเชื่อมโยงกับแนวคิดสมาธิไฮเทค (N-Naturalization and Neutralization) บ่งชี้ว่าผู้สร้างหลักสูตรได้นำเสนอการปฏิบัติสมาธิในฐานะเครื่องมือที่เข้าถึงง่ายและเป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการทำให้ระบบสามารถข้ามข้อจำกัดทางวัฒนธรรมและศาสนาได้

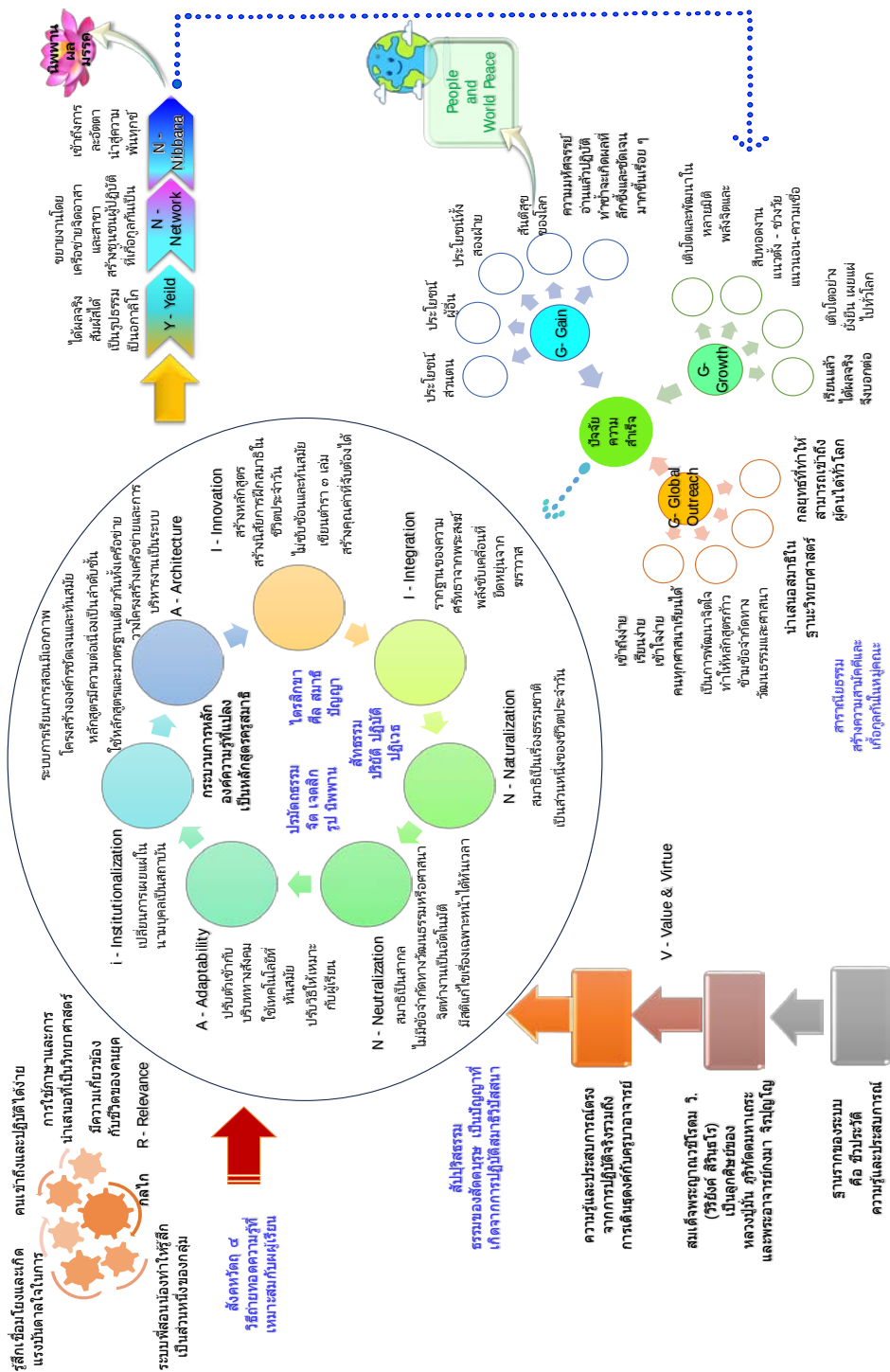
3. ผลลัพธ์และการขยายผล (Outcomes and Extension) : นำเสนอผลลัพธ์ของระบบอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

3.1 ระดับบุคคล (Y-Yield, G-Gain) ผู้ปฏิบัติได้รับผลลัพธ์ที่สัมผัสได้จริง (อากาลิโก) เช่น ความสงบทางจิต ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่นำไปสู่การบอกต่อและทำให้เกิดศรัทธาที่แท้จริง พลวัตของผลลัพธ์ที่แปลงเป็นพลังขับเคลื่อน เป็นระบบที่มีชีวิตเพราะมีกลไกป้อนกลับที่เข้มแข็ง ผลลัพธ์ไม่ได้หยุดอยู่แค่ผู้เรียนแต่ละคน แต่ถูกแปลงเป็นทุนด้านจิตใจและสังคมในรูปของจิตอาสา จิตอาสาจะกลับมาเป็นพลังขับเคลื่อนให้งานเผยแผ่สามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็วผ่านระบบบริหารแบบกระจายอำนาจ ทำให้ระบบมีความสามารถในการขยายขนาดและความยั่งยืนในระดับโลก เป็นการประยุกต์ใช้หลักการการบริหารงานแบบกระจายอำนาจที่มีประสิทธิภาพสูง

3.2 ระดับเครือข่าย (N-Networking, I-Institutionalization) ผลลัพธ์ในระดับบุคคลนำไปสู่การสร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติที่เข้มแข็ง รวมถึง การจัดตั้งกลายเป็นกลไกที่สำคัญในการขยายผลและสร้างชุมชนที่เกื้อกูลกันเป็นสังคมคุณธรรม

3.3 ระดับสากล (G-Growth, G-Global Outreach) ผลลัพธ์สุดท้าย คือ การเติบโตขององค์กรและการเข้าถึงผู้คนในระดับสากล ซึ่งเกิดจากการที่ระบบมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลายได้

3.4 ผลลัพธ์ของระบบสมาธินี้สอดคล้องกับอนุศาสนีย์ปาฏิหาริย์ (คำสอนที่ให้ผลจริง) หลักการสูงสุดทางพุทธศาสนา (Nibbana) เพราะเป็นปาฏิหาริย์เดียวที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่อง ถือเป็นการยืนยันความถูกต้องและความสมบูรณ์ของระบบในระดับสูงสุดทางพุทธจิตวิทยา ระบบนี้สร้างสุขุมยปัญญา (ฟัง) จินตามยปัญญา (คิด) และภาวนามยปัญญา (ปฏิบัติ) อย่างครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนไม่ได้เพียงแค่รู้หรือคิดตาม แต่สามารถสัมผัสผลลัพธ์ได้ด้วยตนเองทั้งทางกายและใจ ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ แสดงให้เห็นว่า การเผยแผ่สัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วริยงค์ สิริธโร) เป็นเทคโนโลยีทางจิตใจที่สามารถทดสอบและสัมผัสผลลัพธ์ได้จริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธรรมสามารถอยู่รอดและเป็นที่ยอมรับในยุควิทยาศาสตร์และเหตุผลนิยม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เน้นการนำกลไกความสำเร็จของระบบการเผยแผ่สัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินฺทโร) ไปใช้เป็นต้นแบบในการสร้างระบบการพัฒนามนุษย์ที่เป็นมาตรฐานและสามารถขยายผลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านโครงสร้างเพื่อสร้างระบบที่เป็นมาตรฐาน สร้างและรับรองหลักสูตรสมาธิที่เป็นมาตรฐานกลาง (ถอดแบบ ทฤษฎี/ปฏิบัติ) ฝึกอบรมและรับรองคุณสมบัติของครูผู้สอน และบูรณาการหลักสูตรยุวสาสมาธิในการศึกษาภาคบังคับ ด้านความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง จัดสรรงบประมาณสนับสนุนและส่งเสริมพันธมิตรไตรภาคี (วัด ชุมชนและสถาบันการศึกษา) เพื่อให้เกิดการขยายผลอย่างยั่งยืนและด้านการสร้างผลลัพธ์ที่จับต้องได้ โดยพัฒนาระบบประเมินผลมาตรฐาน (วัดความสุข/ลดอึดตา) สร้างจิตอาสาให้เป็นกลไกขับเคลื่อนการเผยแผ่ และยึดหลักกอนุศาสนีย์ปาฏิหาริย์ในการสร้างความเชื่อมั่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

มุ่งเสริมความสมบูรณ์และความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยและการขยายขอบเขตการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในบริบทที่หลากหลาย โดยการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวัดผลกระทบเชิงประจักษ์ เปรียบเทียบสุขภาพจิต/คุณภาพชีวิตกับกลุ่มควบคุม และศึกษาด้านประสาทวิทยาศาสตร์ (Neuroscience) เพื่อยืนยันการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาของสมอง การศึกษาเปรียบเทียบกับบริบทที่หลากหลาย เปรียบเทียบการเผยแผ่สัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินฺทโร) กับแนวทางอื่นเพื่อระบุปัจจัยร่วม/ปัจจัยเฉพาะและวิจัยเชิงประยุกต์ในกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ (เช่น เยาวชน บุคลากรทางการแพทย์ หรือองค์กรธุรกิจ) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนานวัตกรรมต่อเนื่อง พัฒนาสื่อและแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่และวิจัยการสร้างและประเมินผลของทุนด้านจิตใจและสังคม (จิตอาสา) เพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการสร้างทุนทางสังคม

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ใช้ระบบการเผยแผ่สัมมาสมาธิตามแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม วิ. (วิริยงค์ สิรินฺทโร) เป็นกลไกหลักในการพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานของพุทธธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ได้แก่ การส่งเสริมการสร้างฐานรากทางจิตใจที่ยั่งยืน โดยผลักดันหลักสูตรยุวสาสมาธิเข้าสู่ระบบการศึกษา เป็นวิชาพื้นฐานในระดับประถมศึกษา (ปฏิบัติสมาธิทุกวัน) กำหนดมาตรฐานและรับรองหลักสูตรสมาธิภาคบังคับ พร้อมฝึกอบรมและรับรองครูผู้สอนอย่างเป็นระบบ รวมถึง สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการ

สุขภาพจิตและส่งเสริมพันธมิตรไตรภาคี (วัด ชุมชน และสถาบันการศึกษา) ด้วยการทำ MOU เพื่อให้เกิดการขยายผลอย่างมีระบบและยั่งยืน และสร้างระบบประเมินผลเชิงประจักษ์ที่ทันสมัย โดยพัฒนาแบบประเมินมาตรฐาน (วัดความสุข/ลดอัตรา) และใช้เทคโนโลยี (แอปพลิเคชัน/แพลตฟอร์ม) ในการรวบรวมข้อมูลและติดตามผลการปฏิบัติ เพื่อนำไปปรับปรุงนโยบายอย่างต่อเนื่อง

รายการอ้างอิง

- กรกนก รุจินาม. (2560). การสร้างสันติภาพของครูสมาธิ. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 2(2), 64–80.
- กุลนิษฐ์ ขาตินกรบ. (2567). การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามแนวทางของหลักสูตรครูสมาธิของสถาบันพลังจิตตานุภาพ วัดสิรินธรเทพรัตนาราม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 7(4), 393–410.
- ณญาณ นลินขวัญ. (2565). พุทธจิตวิทยาตามแนวการสอนหลักสูตรครูสมาธิของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิรินธโร) เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะองค์กรรวม (พุทธศาสตร์ดุฎฐิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- ทวีศักดิ์ ใหม่ประยูร, พ.ต.ท. (2560). การปฏิบัติการพุทธจิตวิทยาเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 17(2), 19–20.
- พรพิมล จอโสภาอุดม. (2565). การวิเคราะห์กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(3), 115–132.
- พระครูญาณเพชรรัตน์ (เทวินทร์ ปิยทสสี). (2557). ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 2(2), 80–93.
- พระครูปลัดสังวาลย์ เทวสโร (ศรีสุข). (2563). รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับวัดในกรุงเทพมหานคร (พุทธศาสตร์ดุฎฐิบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระโสภณวชิราภี (อาทิตย์ อุตถเวที). (2566). รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพุทธจิตวิทยาของพระพรหมบัณฑิต ศ.ดร. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(6), 2364.
- พระสมุห์ไพโรจน์ โอภาโส. (2568). *พระวิทยากร มูลนิธิสถาบันพลังจิตตานุภาพหลวงพ่อวิริยงค์ สิรินธโร*. สัมภาษณ์.

- ริญญรัตน์ วรจินตนาลักษณ์. (2566). พุทธจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนเอง. *วารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกลิตาราม*, 5(2), 307.
- รงค์ ทันทานนท์. (2554). ต้นกล้าวิสาสมาธิร่วมก่อการดีสู่โครงงานแผนที่ GIS พื้นที่อนุรักษ์ดินในลุ่มน้ำคลองอุตะเกา (รายงานวิจัย). ศูนย์ศึกษาสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำคลองอุตะเกา คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- วรรณพร ฮอฟมันน์. (2566). ศึกษาผลสัมฤทธิ์วิธีการสอนครูสมาธิเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของสถาบันพลังจิตตานุภาพ วัดมหาธาตุ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด*, 2(1), 10–16.
- วีระดนัย ไผ่อรุณรัตน์. (2567). ผู้บุกเบิกสาขา มุลนิธิสถาบันพลังจิตตานุภาพหลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร. สัมภาษณ์.
- ศรีสารภี. (2566). พุทธจิตวิทยา ตอนที่ 1. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2566 จาก <https://www.oknation.net/post/detail/634d4e4d1fdfbe75bf7598ad>
- สุทธิลักษณ์ สุทธิ. (2560). สมาธิกับการเสริมสร้างพลังจิตตานุภาพ: วิเคราะห์จากวิธีการสอนสมาธิของพระธรรมมงคลญาณ (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร). *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(3), 101–112.
- สุภารักษ์ จูตระกูล. (2567). การใช้โซเชียลมีเดียในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสงฆ์. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2567 จาก http://app.northbkk.ac.th/research/_themes/downloads/abstract/1575880849_abstract.pdf
- Phramaha Somphong Unyo. (2023). A feature of dissemination of Buddhism on social media: The strength and the weakness. *Buddhist ASEAN Studies Journal*, 8, 1–6.